

TRADIȚIA MARILOR EVOCĂRI

Dramaturgia istorică românească a fost, încă de la începuturile ei, unul dintre manifestele noastre politice cu mare putere de pătrundere în conștiințe. Evenimentul de răscruce al patriei, jertfa supremă a oamenilor acestui pământ întru păstrarea lui, permanența în amintire a marilor personalități care au apărut cu sabia libertatea și independența țării sau au luminat cu înțelepciunea lor drumul spre libertate și independență, toate acestea au găsit cel mai profund ecou în scrisul generațiilor de dramaturgi și au prilejuit opere de frunte ale culturii noastre. Alecsandri și Davila, Hasdeu și Delavrancea, Iorga și Camil Petrescu, Eftimiu și Blaga, pentru a pomeni pe cei mai mari, ne-au îmbogățit literatura dramatică, pe o perioadă de o sută de ani, cu piese exemplare, pe care oricând le putem lua ca modele.

Dramaturgia contemporană, inspirându-se din acest fond de aur, a dus mai departe, cu mijloacele ei, marele început. Înregimentăți în vastul front spiritual al României Socialiste, dramaturgii s-au aplecat cu dragoste asupra trecutului românesc, dar și cu acea răspundere pe care trebuie să o avem față de adevăr. Astăzi, literatura istorică nu se mai poate scrie numai cu imaginație. Astăzi, dramaturgul care scrie o piesă istorică trebuie să fie aproape un istoric.

Scrierea marii epopei naționale reprezintă, în evoluția literaturii și întregii noastre culturi, o inițiativă de o însemnătate capitală. Întii, pentru că realizarea epopeii naționale este concepută ca un act politic și social izvorât din concepția noastră despre drepturile poporului român, despre libertate și independență, despre colaborarea între țări, despre dreptate socială și națională, despre pace. Dramaturgii, ca, de altfel, toți scriitorii, compozitorii și plasticienii, sînt hotărâți să contribuie prin arta lor la înțelegerea celor mai arzătoare idei ale prezentului, la descifrarea confruntărilor lumii actuale, la întărirea poziției noastre românești față de politica tuturor popoarelor, poziție fără echivoc pe care partidul o manifestă și o păstrează nestrămutat, prin întreaga lui activitate, atât pe plan intern cit și extern. În al doilea rînd, însemnătatea scrierii epopeii naționale constă și în faptul că este pentru prima dată cînd se inițiază programatic o acțiune de amploarea cuprinderii artistice a întregii noastre istorii — de la Burebista pînă în zilele revoluționare ale prezentului. Pe de o parte, se realizează, astfel, ridicarea pe o treaptă superioară a culturii noastre, potrivit cu concepția partidului, cu imboldul și sprijinul partidului, dat, în acest sens, creatorilor. Pe de altă parte, însăși viziunea de ansamblu a acestei epopei închide în ea o idee cu adînci rezonanțe politice și filozofice, anume aceea că istoria românească este una singură pentru întreg pămîntul românesc, de la mare pînă la Maramureș, una singură pentru toate mileniiile care ne-au găsit totdeauna aici, una singură și neîntreruptă, de la soldații daci care mureau apărînd țărîmul mării și malul Dunării și plaiurile de peste munți, pînă la luptătorii din ilegalitate și soldații români care, cu treizeci de ani în urmă, au luptat și s-au jertfit pentru același țărîm și același mal și aceleași plaiuri vegîne românești.

Scrierea epopeii naționale va cere timp, fără îndoială. Noi vom adăuga marilor opere ale înaintașilor noi opere. Vor veni, apoi, alții și vor duce mai departe și mai bine ceea ce ne străduim noi, astăzi, să facem. Va veni, poate, și o vreme în care fiecărui erou, cunoscut sau necunoscut, al istoriei noastre, îi va fi închinată o capodoperă. Conștiința românească își întoarce, însă, de pe acum, privirea cu recunoștință spre începuturi, bucurîndu-se de orice faptă autentic artistică, pusă la edificiul acestui mare proiect al spiritului nostru. Dar, pentru asta, e nevoie de muncă, de demnitatea și de focul sacru al creației noastre de azi.